

Posudek na doktorskou disertační práci Tatiny Iskanderové

"Moderátorský televizní projev a jeho percepce mladým publikem"

Předkládaná disertační práce svým tématem a způsobem zpracování spadá do oblasti sociologie médií nebo obecněji mediálních studií. Stručně by bylo možné práci charakterizovat jako jednak teoreticko-empirickou (teoretický základ + autorčiny analýzy moderátorských projevů a jejich vnímání mladými), jednak mezinárodně komparativní (moderátoři České republiky a Kyrgyzstánu). Práce je rozdělena na Teoretickou část (necelých 30 stran) a Výzkumný oddíl (cca 120 stran); kromě Úvodu, Závěru a Seznamu literatury obsahuje rovněž Přílohy (podrobné tabulky z výzkumu - cca 15 stran).

Již z porovnání objemu stran věnovaných „teorii“ a „empirii“ plyne, že jádro práce spočívá v konkrétních analýzách (resp. analýzách moderátorského projevu konkrétních osob) a teoretická část je spíše určitým obecnějším teoretickým úvodem do problematiky. Velmi stručně je pojednáno o médiích, roli moderátorů a televizním žánru talk show; o něco podrobněji se autorka věnuje jednotlivým momentům verbálního a neverbálního chování účastníků televizních pořadů. I když autorka konstatuje, že teoretických poznatků bude využívat ve stěžejní, empirické části, není to tak zcela zřejmé – patrně to souvisí i s tím, že v teoretické části jsou obsaženy poznatky víceméně na úrovni jen základních informací. Já osobně bych v teoretické části např. uvítala podrobnější rozbor „postu“ moderátorů, jejich role, místa v televizním vysílání, jejich vlivu na obecnost, jejich postavení „televizních osobností“, možností případné manipulace, prosazování vlastních názorů apod., příp. dalších sociologicky relevantních otázek.

Konkrétní poznámky k teoretické části:

- str. 6: proč autorka zmiňuje pouze 1 ruského a 2 české autory ?,
- str. 10: je televize opravdu zadarmo?,
- str. 20: u komunikačního procesu bych čekala alespoň letmý odkaz na klasika Lasswella a další autory rozvíjející a modifikující jeho schéma (např. Gerbner); byť si autorka k dalším úvahám vybrala Artěmova (bez konstatování, že i v základu jeho schématu je právě Lasswellova představa),
- subkapitola III.1. Vymezení pojmu talk show celkem neproblematickou kategorií talk show (na úrovni definice) poněkud zproblematizovala a znejasnila (i díky nefunkčnímu opakování),
- v celé kapitole bych předpokládala větší využití poznatků z oblasti „sociologie a média“ i z dalších publikací (konkrétně např. i z publikace Burtona a Jiráka, která je uvedena v seznamu literatury), což ale nepochybně souvisí s již zmíněnou – a podle mého názoru až přílišnou - stručností pasáží o médiích obecně.

Část B. Výzkumný oddíl je členěna na 3 hlavní bloky tématicky se zabývající moderátorským televizním projevem, percepcí moderátorů talk show mladým publikem a image televizních moderátorů (analýzy se vždy týkají 3 českých a 3 kyrgyzských moderátorů). Tyto tři důležité, dobře zvolené tématické okruhy jsou zpracovány prostřednictvím různých sociologických technik – objevuje se zde především obsahová analýza, analýza výsledků dotazování, sémantický diferenciál, shluková analýza a faktorová analýza. I když takováto kombinace není – podle mého názoru – příliš obvyklá, zdá se, že v daném případě přinesla své ovoce. Jednotlivé techniky autorka zvládla na dobré úrovni, interpretace je adekvátní (byť v některých částech by bylo pro čtenáře stravitelnější uvést hlavní výsledky a podrobnější rozbor a zejména některé tabulky přesunout do přílohy – stále

opakování jednoho podrobného „mustru“ u všech analyzovaných objektů vede i samotnou autorku k určité „únavě“: viz např. tabulka 4 na str. 68, kde sice jde o situaci v Kyrgyzstánu, ale v tabulce je uvedena otázka na používání spisovné češtiny). Prezentace jednotlivých moderátorů a jejich pořadí je výstižná (soudě alespoň podle toho, co mohu hodnotit – tedy české moderátory).

Některé konkrétní připomínky k empirické části:

- mladé auditorium (v části II.) je de facto tvořeno studenty, a to povětšinou humanitních oborů: co to může znamenat pro zobecnění výsledků (v názvu práce je uvedeno mladé publikum – výzkumu byli podrobeni studenti)?,
- je tam, kde se v interpretaci dotazování objevuje faktor věku, zohledňován fakt, že rozdělení věkových kategorií v českém a kyrgyzském výzkumu je trochu jiné?,
- měla by autorka nějaký komentář (hypotézu) ke konstatování (str.67), že studenti oboru sociologie a ekonomie – na rozdíl od studentů žurnalistiky - kladou velký důraz na fyzický vzhled moderátora?

Pokud jde o formální kulturu práce, český jazyk je pod vší kritiku, komolení jazyka dochází nejen do úrovně žertovné (str.28 – „pochopení povidel hry baseballu“), ale občas vede k obsahové nesrozumitelnosti. Chápu, že pro autorku není čeština rodným jazykem, ale dát disertační práci k jazykové kontrole rodilému Čechovi by neměl být takový problém – jako negativum je problém českého jazyka v práci patrný na první pohled, nelze to přehlédnout a přitom stačilo tak málo, aby „body“ za to nebylo nutno z celkového hodnocení „strhávat“.

Některé další konkrétní připomínky k formální kultuře práce:

- číslování tabulek vždy od čísla 1 v každé kapitole není právě nejjednodušší (komplikuje se tím možné odkazování na tabulky v jiných kapitolách),
- u tabulek (zejména v teoretických pasážích), které jsou přejímané od jiných autorů, má být zdroj uveden pod vlastní tabulkou (např. str.23, 24 a další),
- o „přemnožení“ tabulek byla řeč již výše (méně by zde opravdu mohlo znamenat více).

Celkové hodnocení:

Předkládanou disertační práci i přes výše uvedené kritické připomínky doporučuji k obhajobě.

Praha, 10.8.2009

PhDr. Jana Duffková, CSc.
oponent
katedra sociologie FF UK